

Emléktábla avatás és kiállítás megnyitó Sepsiszentgyörgyön

Június 24-én székelyföldi szakmai és kulturális terepi programokkal folytatódott az OEE 147. Vándorgyűlésének jubileumi programsorozata. A 11 különböző program során az Erdővidéktől Gyimesig, Csíktól a Barcaságig baran-golhatták be a vándorgyűlés résztvevői a mesés székely tájakat, a sok évszázados múltról beszélő történelmi emlékhelyeket, miközben a programokat vezető helyi magánerdészetek segítségével a térségre jellemző erdőgazdálkodás szakmai részleteivel, viszonyaival is megismerkedhettek.

A terepi programokkal párhuzamosan és azok részeként az egyesület központi rendezvényére Sepsiszentgyörgyön került sor, ahol a Székely Mikó-kollégium falán avatták fel azt az emléktáblát, mely az 1898-as OEE vándorgyűlés közgyűlésének színhelyét örökíti meg, az utókor számára. Az emléktáblát Kovászna Megye Tanácsa és az Országos Erdészeti Egyesület állította.

Az avatáskor elsőként a kollégium igazgató asszonya, *Kondor Ágota* köszöntötte az egyesületi tagokat, vendégeket. Ezt követően *Bitay Márton* Őrs államtitkár tartotta meg ünnepi beszédét.

„Akit magyarnak teremtett az Úristen és nem fogja pártját nemzetének, nem derék ember.” Tisztelt Elnök úr, kedves Igazgató asszony, kedves egyesületi Elnök úr, tisztelt Hölgyeim és Uraim! Széchenyi idézetével kezdem a mai beszédemet, mert ki gondolta volna, mikor Széchenyi ezt papírra ve-

tette, az 1848-as forradalom és szabadságharc előtt, hogy néhány évtizeddel később a szabadságharc leverése után, a magyar nemzet talpra tud állni.

És ki gondolta volna, hogy a talpra állásnak az egyik motorja éppen az erdőgazdálkodás lesz, és vele az a világ, amit az erdészeti egyesület képvisel.

Talán nem is véletlen, hogy a kiegyezés utáni Magyarországnak az egyik legjobban prosperáló és leginkább fejlődő országrésze volt, az, ahol most is állunk.

A Székely Mikó Kollégium sok mindenkinek sokféle történetet hordoz. Gyerekkori kirándulásoktól a történelemtudományokon keresztül, nagyon sok fontos és tartalmas üzenetet, itt Sepsiszentgyörgyön. Külön nagy örömmel gondolok rá, tekintettel arra, hogy gyökereim ide kötnek Erdélyországba.

118 évvel ezelőtt Bedő Albert és erdész társai az akkori Magyarország felemelkedésének motorjai voltak, akik pontosan érezték és tudták, hogy a nemzet egysége és felemelkedése elengedhetetlenül fontos a kiegyezést követően.

Pontosan tudták, hogy milyen útra kell rálépnie az országnak, melyek azok a célok, amelyeket meg kell fogalmazni. Nem véletlen, hogy a munkájuknak köszönhetjük az erdészeti szaknyelv megfelelő ápolását, megteremtését, könyvtárba foglalását és később ennek az eredményét vitték tovább az utódok.

Nagyon büszke vagyok arra, hogy az Országos Erdészeti Egyesület fontosnak érezte, hogy a második erdélyi vándorgyűlést 118 évvel az elsőt követően újra itt rendezze meg, és egy emléktábla segítségével megörökítse, hogy mindenki, aki erre jár érdeklődve el tudja olvasni, és lássa, hogy mi annak a munkának az eredménye, mi annak a tiszteletnek az eredménye, amit az erdészeti egyesület magában hordoz.

Nagyon köszönöm azt, hogy államtitkárként ennek az egyesületnek kvázi a része lehetek és köszönöm azt, hogy az erdész társadalommal együtt igyekezhetünk azon, hogy a Bedő-féle nemzet felemelkedés után a mostani időszakban is egy nemzet felemelkedés részei legyünk.

Ebben a munkában nagyon nagy segítségünkre van megyei elnök úr is, aki itt egy fajta utóvédharcot vív, az Önök és mindannyiunk megmaradásának eredményeként. Kívánunk neki és minden itteni honfitársunknak jó egészséget és sok erőt az előttük álló feladatokhoz!

Az erdészeti egyesületnek pedig kívánom, hogy a fennállásának 150. évfordulóját még legalább ennyi kövesse és méltán nem csak Magyarország, hanem Európa legidősebb és egyben legbölcsebb egyesülete legyen!

A beszédemet azzal a humoros fordulattal szeretném bezárni, hogy Esztergomban, amikor oda jártam gimnáziumba, Vilmos testvérem a 70. születésnapján azt mondtam neki, hogy kedves Vilmos testvér még 70 évet kívánok neked. Mire ő azt válaszolta, hogy ne szabjunk gátat az Isteni gondviselésnek.

Ennek példájára még 150 évet kívánok, de ha több lesz, annak mindannyian csak örülni fogunk. Köszönöm szépen hogy meghallgattak!”

Az avató beszédek sorát Tamás Sándor elnök folytatta, aki többek között emlékeztetett, hogy történelmi egyesület, történelmi helyszínen, történelmi eseményt megörökítő rendezvényen

vesz részt. Történelmi helyszín, hiszen ez az épület, ez az intézmény éppen egy idős az Országos Erdészeti Egyesülettel.

Mint elmondta az 1860-as években született a gondolat, hogy a székelységnek, a székely ifjaknak szellemi bástyát építsenek, amely méltán lett híres nem csak Sepsiszentgyörgyön, nem csak Háromszéken, Székelyföldön, nem csak Erdélyben, hanem a Kárpát-medence egészében.

Felidézte az államtitkári avató beszédet is, aki Széchenyi idézettel kezdett, amely nagyon találó ezen a helyszínen, hiszen *gróf Mikó Imrét* Erdély Széchenyijének nevezték. Nem csak ezt az iskolát, hanem sok más közintézményt is alapított szerte Erdélyországban.

Azzal a gondolattal zárta a beszédét, hogy figyeljenek oda az elkövetkezőkben is a jelenlévők, és mindazok a döntéshozók, akik Budapesten Székelyföldre tekintenek, hogy Háromszék a magyar kultúrának, az európai kultúrának legkeletibb bástyája. Ahhoz, hogy meg tudják tartani, szükséges, hogy akik az ország szélén élnek, akiknek nap, mint nap belecsap a keletről betörő szelek ereje az arcába, azok is úgy érezzék, hogy együvé tartoznak az anyaországiakkal.

Az emléktábla leleplezését követően *Tóth-Bartos András* a Székely Nemzeti Múzeum történésze vetített képes előadás segítségével idézte fel az 1898-as vándorgyűlés eseményeit, az egykori közgyűlés helyszínén, a kollégium dísztermében.

A központi rendezvény folytatásában a Székely Vadászati Múzeumban Bitay Márton Örs államtitkár, Zambó Péter OEE elnök és *Demeter János* a múzeum igazgatója nyitotta meg az itt helyet kapott Bedő Albert állandó kiállítását.

A tárlatot *dr. Oroszi Sándor* az OEE Erdészettörténeti Szakosztályának elnöke mutatta be az egybegyűlteknél, majd a múzeum igazgatója vezette körbe a látogatókat a gazdag vádászati gyűjteményben.

Szöveg és kép: **Nagy László**

Barangolás Erdővidéken

Szobatársam (jóbarátom, nevét nem említem) éjszakát átívelő, elemi erejű horkolása miatt fáradtan, de azért örömteli várakozással szálltam fel az 1-es program buszainak egyikére. A kezdeti jó hangulat egész napos fenntartását több tényező is segítette: jó program, baráti fogadtatás, humorra kapható utatársak, szabad hozzáférésű kőmenyepálinka és Csíki sör.

Első állomás Kisbacon, *Benedek Elek* (1859–1929) háza, amit felesége után elegánsan „Mari-laknak” nevezett el. „Elek apó” dédunokája beszélt az író életéről, munkásságáról. *Pengő királyfi* című kis meséskötete szűk fél évszázada a kedvencem volt, de csak ott szembesültem azzal a hatalmas életművel, amit nem is túl hosszú élete végeztével az utókorra hagyott. Internet és mobiltelefon nélkül... Vagy tán éppen azért?

Kisbacon után Erdőfűlén a Kormos-patak völgyében egy kárpáti őserdőben jártunk. Ha a bükk-luc-jegenyefenyő elegyes állomány esetleg nem is elégíti ki az őserdő ortodox definícióját, hosszú ideje érintetlen, lenyűgöző „szentély”, ahol sok, természetes erdőkre jellemző jelenséget és folyamatot lehet tetten érni. Ahogy a témakör már eleve sejtette, élénk érdeklődés, eszmecsere és szakmai vita alakult ki a folyamatos erdőborításról, illetve a természetközeli erdőgazdálkodásról. Ott egy életre belém vésődött az is, hogy a székelyek a terep nehézségeit máshogy kategorizálják, mint én...

A salamási tölgy „gyérfás” legelőn *Hartel Tibor*, a Sapientia EMTE oktatója beszélt a fás legelők összetett jelentőségéről. Örültem a vele való találkozásnak, szakmai mondandója szívemhez és meggyőződésemmel is közel állt.

Az ebéd után Vargyason néprajzi/kulturális program következett. Az egyedi festett fabútorokat készítő Sütő család ősei 1568-ban érkeztek a településre. Ma már a 14. generáció alkot, ahogy azt *Sütő Béla* kertjében egy kopjafára vésett családfa is hirdeti. Házát és műhelyét egyébként két héttel előtünk látogatta meg a brit (vagy már csak angol?) trónörökös.

A vargyasi Daniel-kastély első írásos említése 1580-ból való. Szimpatikus, egyszerű, nem hivalkodó építmény. Megdöbbentünk, amikor kiderült, hogy jelenlegi tulajdonosa Esztergom város önkormányzata.

A nap végén visszabuszoztunk a „bázisra”, ahol sült ökrrel, pálinkával és sörrökkel volt előre egyeztetett találkozónk. Programunkat a Baróti Magánerdészeti szervezte és *Kádár Tibor* erdőmérnök kolléga vezette. Kiválóan! Nekik, és minden más közreműködőnek, segítőnek is hálás köszönettel tartozunk a tartalmas és emlékeztető napért.

Dr. Csóka György

Látogatás Sepsiszentgyörgyre

A résztvevők elsőként a Kós Károly által tervezett gyönyörű épületben található Székely Nemzeti Múzeum kiállításait tekintették meg avatott vezetők segítségével, akik csoportunkat két részre bontva könnyítették meg a gazdag gyűjtemény bejárását. A székelység történetéről szóló kiállítás mellett különösen érdekes volt a mindennapi élet használati eszközeinek bemutatása és a Gábor Áron terem.

Innen átvonultunk a Székely Vadászati Kiállítás épületéhez. Ott *Bitay Márton* Őrs FM államtitkár és a *Demeter János* a múzeum igazgatója mondott beszédet, megemlékezve arról, hogyan fogadta be a vadászati gyűjtemény a *Bedő Albert* életéről szóló kiállítást, külön termet biztosítva annak elhelyezésére. A kiállítást *dr. Oroszi Sándor*, az Erdészettörténeti Szakszintály elnöke mutatta be az érdeklődőknek. *Kolcsár József* színművész *Szilágyi Domokos: Hegyek, fák, fűvek* című versét szavalta el. Soká elidőztünk a vadászati kiállítás rendkívüli trófeákat bemutató termeiben, ahol még egy afrikai részleget is kialakítottak.

Ezt követően csoportunk kocsánytalan tölgy felújítást nézett meg a Sugásban, *Székely László* erdészetvezető szakavatott irányításával. Sok erdőművelő kolléga irigykedve hallgatta, hogy a vaddisznó gyakorlatilag ismeretlen vad a területen, így a kiváló természetes felújítások kerítés védelme nélkül is megvalósíthatók.

Programunkat a sepsiszentgyörgyi Református Vártemplom meglátogatásával folytattuk, majd elindultunk Bedő Albert sepsikőröspataki szülőházához. Az egykori szülőház helyén ma is paplak áll, amit a református lelkész mutatott be. Ezt követően Egyesületünk nevében *Barátossy Gábor*,

az OEE tiszteletbeli tagja és *dr. Oroszi Sándor*, az OEE elnökségének tagja helyezte el az emlékezés koszorúját a ház falán.

A hosszú és rendkívül tartalmas program után jól esett a háziak kínálása, az édes köményes pálinka és a kürtőskalács. A vendéglátásnak ezzel még korántsem volt vége, hiszen a házigazdák kiváló ebéddel vártak és vendégeltek meg minket. Köszönet a helyi szervezőknek, név szerint *Székely Lászlónak, Haulin Lászlónak, Sipos Ernőnek* és *Czibak Andrásnak!*

Dr. Sárvári János

Fotó: **Nagy László**

A Barcaságban és Brassóban jártunk

Programunk első részében a Barcaságba utaztunk. Az Erdély délkeleti részén elhelyezkedő földrajzi-kulturális terület nevére a Barca folyóról kaptak. A vidéket hajdan a németajkú szászok lakták.

Elsőként a Prázsmár község főterén emelkedő evangélikus templomot tekintettük meg, amely a Barcaság legjelentősebb műemlék erődtemploma. Jelentőségét igazolja, hogy az UNESCO a Világörökség részének nyilvánította. Prázsmár a középkorban mezővárosi rangú település volt. Hajdan hármas védfalrendszer védte. A belső várként működő erődtemplomot vélhetően 1218-ban kezdték építeni, majd 1240-

től ciszterci stílusban folytatták. A váron belüli templom szokatlan, egyenlő szárú kereszt alaprajzú, amilyen alig akad a Kárpát-medencében. A belső váron belül, annak falában alakítottak ki a hajdani építők azt a 275 kamrát, amelyek az ostrom idején menedéket nyújtottak a lakóknak, békeidőben pedig hűskészítményeiket tárolták bennük. Az erődtemplom sokszor mentette meg az ott lakók életét. A hihetetlen épségben megmaradt építményt az 1960-as években restaurálták.

A következő úti célunk Brassó, az erdélyi szászok egykori központja volt. A várost a Német Lovagrend által idetelepített szászok alapították. A középkorban 32 bástyával és toronnyal erősített védőfal vette körül, ennek nagy része ma is megtekinthető.

Buszunkkal az egykori városfal mellett parkolva először a Transilvania Egyetem Erdészeti Karát látogattuk meg. Romániában az erdészeti felsőoktatás 1883-ban Bukarestben indult meg, onnan 1948-ban költözött Brassóba. Az intézményt és annak munkáját *dr. Alexandru Lucian Curtu* dékán mutatta be, majd az egyetem növénytani és állattani gyűjteményeit tekintettük meg.

Ezt követően a város legnevezetesebb látnivalóját, a Fekete-templomot kerestük fel, amely az európai gótika legkeletibb építménye. 1383-ban kezdték építeni. Nevét az 1689-es nagy tűzvész után kapta, amikor teljesen bekormozódott.

Folytatva a városnézést, megtekintettük a Főtéren található régi városházát, sétáltunk a szépen felújított belváros ódon utcáiban. Programunk végén a hangulatos Pilvax vendéglőben ebédeltünk meg. Az egész program során Bálint Emőke idegenvezető kísért bennünket, aki hihetetlen lelkesedéssel, kitűnően felkészülve mutatta be szülőföldjét.

Kép és szöveg: **Andrési Pál**

A Rétyi Nyírtól Mikes Kelemenig

Ragyogó napsütésben két autóbusszal indultunk Tusnádfürdőről első megállóhelyünkre, Kovászna megye (egykor Háromszék vármegye) központjába. Az Olt folyó mentén haladva értük el Sepsiszentgyörgyöt, ahol a Székely Mikó Kollégium udvarán emléktáblát avattunk az OEE 1898. évi első erdélyi közgyűlésének emlékére.

A kis avató ünnepségen az erdészközönség nagyobbik része a tűző nap elől árnyékba húzódva, de nagy érdeklődéssel hallgatta a felszólalókat és a kollégium diákja, *Steckbauer Hanzi Réka* csodálatos énekét. Miután *Tóth-Bartos András* történész előadásából megtudhattunk, hogy elődeink a 118 évvel ezelőtti háromszéki közgyűlés minden napját baráti találkozók és táncmulatsággal zárták, közel egyórás városnézésre indultunk. Innentől kezdve egy igazi lokálpatrióta, *Kisgyörgy Zoltán* újságíró vezette csapatunkat. A Sepsiszentgyörgy központi helyén elhelyezkedő szépen gondozott Erzsébet-parkot körüljárva minden nevezetes épületről, templomról és szoborról tájékoztatott bennünket, színes és humoros előadásában.

Frissítő italok és finom péksütemények elfogyasztását követően az egyetlen szakmai programunk következett, a Rétyi nyíres megtekintése. A Háromszék Szaharájának is nevezett védett homokos terület kialakulásának történetét Zoli bátyánk – aki eredetileg geológus – tudományos alapossgal ismertette. A Feketeügy folyó alakította terepen tett erdei sétánkat a Brassói 24-es Honvédgyalozezred hőseinek emlékművénél zártuk.

A „székelyföldi Thermopülétől” Csernátonig

A program első állomása a Nyerges-tető volt, mely a Háromszéki-medencét és a Csíki-medencét összekötő átjáró a Csíki Havasok és a Torjai-hegység között. Számátalan véres ütközet helyszíne volt a történelem folyamán. 1849. augusztus 1-jén a Nyerges-tetőn maroknyi székely honvéddhuszár állított meg több ezer orosz-osztrák katonát. Jelenleg a csata helyszínén emlékoszlop és számtalan kisebb-nagyobb kopjafa őrzi a csatában elesett hősök emlékét.

Innen tovább utazva Kézdivásárhelyi következett. A Kárpát-medence legkeletibb fekvésű magyar többségű városa, az egykori Kézdiszék központja. Sajátos településszerkezete – a főtér kapualjaiból nyíló síkátorszerű, több mint hetven udvarterével – egyedülálló Erdélyben. Itt öntötte ágyúit az 1848-49-es szabadságharc legendás alakja, *Gábor Áron*.

Háromszéki barangolásunk legtávolabbi helyszíne *Mikes Kelemen* szülőfaluja, Zágon következett. A Mikes-Szentkereszthy-kúriánál a frissen kinevezett régi-új polgármester, *Kis József* és a Zágoni Magánerdészet vezetője, *Bessenyei István* fogadott bennünket. A kiállítások és a park megtekintése előtt az Egyesület nevében koszorút helyeztünk el Mikes Kelemen szobránál.

A zárt erdőkkel borított hegykoszorúk övezte parkban fogyasztottuk el finom ebédünket, melynek főétele többféle vadpörköltből és puliszkából készült. Külön meg kell emlé-

kezni a polgármester rendkívül izletes szilvapálinkájáról, aki arra jár, semmi esetre se hagyja ki a kóstolását!

Kőrösi Csoma Sándor mellszobrának megkoszorúzásával, majd emlékszobájának megtekintésével folytatódott utunk. Csomakőröst északi irányba elhagyva kirándulásunk utolsó állomásaként értünk Nyergesre. A zivatarfelhőket végig magunk előtt tolvá szárazon érkezünk vissza a Csomád-hegység lábához.

Czirok István
Kép: **Nagy László**

A következő úticél Gelence községben, a méltán híres Szent Imre-templom volt. Székelyföld egyik legismertebb műemléke. Az UNESCO Világörökség részeként a Szent László legendát feldolgozó freskósorozata miatt egyedülálló a világon, mely az 1330-as években készülhetett. A várfallal övezett templom építése 1245-re tehető. A védőfalat és a fatornáccal magasztott harangtornyot a 15. században emelték. A templom hajója nem volt soha boltozott, gerendákra szegezett deszkákkal volt fedve. Erre készült 1628-ban a kazettás mennyezetfestés 103 festett kazettával.

A 19. század végén a Gelence-patak mentén több fűrészmű üzemelt. A zabolai gróf Mikes család nagy kiterjedésű erdősegeinek kitermelésére erdei iparvállalat létesült. A kötélpályás, vízi-, illetve úszócsatornás szállítás mellett, a gelencei üzemtől a Brassó-Háromszéki vasút csatlakozásig, *gróf Mikes Armin* 17 km hosszúságú erdei vasutat is épített, 1905-ben. Az 1880-as években a helybeliek petróleumforrást fedeztek fel, de csak az 1970-es években indul meg a kőolaj feltárása és kitermelése, amely napjainkig is tart.

A szakmai program során, a Kézdivásárhelyi Magánerdészet kollégáinak segítségével, a Nagy Gelence-patak völgyében tanulmányozhatták a résztvevők, hogy milyen problémákat vet fel a kőolaj-kitermelés erdőterületeken. A vidék erdeit bükk-fenyő elegyerdők, luc- és jegenyefenyvesek jellemzik.

A program utolsó állomása Alsócsernáton volt, melyet a felső-háromszéki néprajzi múzeum tett híressé. A múzeum anyagát *id. Haszmann Pál* kezdte gyűjteni, és a család folytatta. A múzeum a reneszánsz alapokon klasszicista stílusban épült egykori Damokos-kúriában található.

Szerkesztette: **Nagy László**
Fotó: **Tarjáni Antal**

A Nyerges-tetőről a Mogyorós-tetőig

A közös autóbusz és a program elején még csak bemutatkozó kísérőnk segítségével nekivágtunk az Alcsíki-medencének. Először a 878 m magasán fekvő Nyerges-tető felé vettük az irányt.

A székely hősi emlékhely az 1849. augusztusi helytállás mementója, amikor is *Tuzson Sándor* őrnagy parancsnoksága alatt álló maroknyi székely sereg, a Kászonszék felől támadó többszörös osztrák-orosz túlerőt megállította és feltartóztatta. 1899-ben az 50. évfordulóra a székely honfiak és honleányok adakozásából állították fel a ma is álló emlékoszlopot, mely köré most már rendezett kopjafa és kereszt emlékpark települt. Az emlékparkban számos helyi és magyarországi település, hazai és helyi szervezet magyar nemzeti színekbe öltöztetett emléket jártuk végig.

Innen Kézdivásárhelyre vezetett utunk. Buszaink a város udvaros telkeken kiépített egyedi főterén álltak meg. A város jelképévé vált *Gábor Áron* szoborhoz gyalogoltunk, ahol a

Tibád Sándor tanár úr által előadott várostörténeti tudnivalók és *Gábor Áron*, valamint *Túróczi Mózes* ágyúöntő tevékenységének ismertetése után, *Ugron Ákos Gábor* helyettes államtitkár közreműködésével megkoszorúztuk a berecki származású székely honvédtiszt szobrát.

Ezután a Berecki Magánerdészet telephelyére érkeztünk, ahol *Dimény György* erdészetvezető üdvözlő köszöntése és szakmai beszámolója után, mindannyian személyre kiállított díszoklevelet vehettünk át a jeles nap emlékére. Az otthonos erdészetudvaron hamar kialakultak kisebb társalgó körök is, ahol a beszélgetések a közbirtokossági erdőterületek műveléséről, használatáról és a faanyagok értékesítéséről folytak.

Bereckről az Ojtozi-szorosba utaztunk tovább, ahol az *Ezeréves magyar határon* felállított Hármashalom emlékművet koszorúztuk meg, *Kiss László* alelnökünk és *Kosztika Miklós* professzorunk vezetésével.

Ojtozból a közeli fűrésztelepre mentünk, ahol többek között bemutatásra kerültek az egykor vízkerékkel és transzmisszióval meghajtott matuzsálemi korú feldolgozó gépek is.

Ebédünket a közeli Mogyorós-tetőn sátrakkal berendezett erdei tisztáson költöttük el, izgalmakat, vidám hangulatot okozó viharos fergeteg és az utána kötelező léleklemelegítő „száritófolyadékok” kíséretében.

Visszatérve Bereckre az iskola melletti művelődési központba invitáltak vendéglátóink, ahol az iskola növendékei népviseletbe öltözve, énekes táncos bemutatót tartottak, majd egy órás műsor keretében. Egy kis frissítő után sajnos búcsút kellett vennünk szíves vendéglátóinktól. Köszönet a szervezőknek és az erdélyi vendéglátó erdészeknek a tartalmas napért!

Dánfy László Andor

Fotó: **Tarjáni Antal**

Felső-háromszéki barangolás

A Kézdialmási Erdőbirtokosság (és a magánerdészet vezetője, *Vánicsa Botond*) által szervezett program igazi unikum volt. Az autóbuszba beszállást követően kísérőnk rögtön a székely öngazgatás kialakulásáról, a székek megalakulásáról az Olt menténekváltozásáról tartott lebilincselő tájékoztatást.

A Haszmann Pál Néprajzi Múzeumban tett séta, nézelődés kíváncsivá tett, hogy „tárlatvezetőnk”, *Haszmann József* és hozzá hasonlóan a múlt megmentésén fáradozó *Hajdú Rájfis János* bátyánk, a mezőkövesdi gépmúzeum alapítója milyen jól megérthetnék egymást. Szinte a gondolataimban olvasott, mikor megjegyezte: „...a cingár székely ismeri a telt matyót, és jó barátságban vannak.”

A kiállított darabok mindegyike gyöngyszem, de leginkább az öntöttvas kályhák ragadtak meg, melyek igazi és pótolhatatlan ipartörténeti remek.

Nehezen – talán a kínált szíverősítőknak is köszönhetően – elváltunk a helyszíntől, és *Gábor Áron* hazafiságát sugalló Kézdivásárhelyre buszoztunk. A város, főleg a főtere szépen megújult az utóbbi években.

Némi helytörténeti nézelődések után következett a Veresvízi tőzegláp. Vendéglátóink kiváló házigazda módjára egy EUTR-rel, GPS-szel, és egyéb nyomkövetővel fel nem szerelt pótkocsis teherautóval vittek a láp forrásvidékére, ahol a sátrak alatt pálinka is várt. Talán ennek és a közben ránk zúduló esőnek köszönhetően a forráslapot kevesen tekintettük meg. Pedig hasonló unikális növényvilágokat a Kárpáton kívül csak az Alpokban látni. Végül a székely honvéd hősöknek emléket állító Nyerges-tetőn keresztül visszatértünk a süllő ökről illattól terhes Tusnádfürdőre.

Garamszegi István

Kép: **Garamszegi István, Ihárosi Péter**

Csíkbán és Gyimesben jártunk

Ezt a programot, ami nagyon sokat adott a résztvevőknek, a Csíkszépvízi Magánerdészet szervezte. Kultúra, szakma, történelem, hitélet, odaadó barátság, így foglalható össze röviden ennek a napnak a története. Sokat láttunk, sokat tanultunk.

Első megállónk Zsögöd, a Nagy Imre Galéria és emlékház. *Nagy Imre* egyike a 20. század legjelentősebb magyar festőinek. Amíg kortársai Párizsban éltek művészettől zajos életüket, addig ő hűen szülőföldjéhez és népéhez, otthon alkotott.

Képeinek többsége megtalálható a galériában éppúgy, mint életének tárgyai. Képeit nézve érthetetlen, hogy művészete miért nem kap nagyobb hírverést minálunk.

Az erdei szakmai program a Szépvíz közbirtokosság 16-19 erdőrezsleteiben volt. A mai követelményeknek megfelelő nyílvessző munkák eredményét mutatták be kollégáink. Az itt-

honinál sokkal több csapadék és kedvezőbb termőhelyi viszonyok mellett sem gondtalan az erdészek élete. A szakmai hozzáértés eredményét láthattuk a bemutatott csoportos felújítógáz példáján. A Natura 2000 területek problémája a csíkszépvízi kollégák számára sem ismeretlen.

A csapat elvándorolt az ezeréves határra is. Csíkból a hegyeken átkelve érkezünk Gyimesbe, Bákó megyébe. Gyimesbük a Tatos folyó felső szakaszán, a gyimesi szoros alsó kijáratánál fekszik. Mind a folyó, mind a vasútvonal itt hagyja el Erdélyt és lép át Moldvába. A Kápolna, a Rákóczi-vár maradványainak és a történelmi Magyarország legkeletibb vasúti őrházának megtekintése felejthetetlen élmény. Az ott élők furfangjának és hozzáállásának köszönhetően épült új templom a leg-sötétebb időkben és éledt fel haló poraiból a 30. számú vasúti őrház, amit bontási anyagként sikerült megvásárolni és számos adományozó jóvoltából helyreállítani. A kis épület nem csak emlék, szépen berendezett múzeuma bemutatja a magyar vasúttörténelem talán legszebb korszakát. Gyimesbük fennmaradt emlékei ma már a történelem nagy tanúi.

A sok látnivalótól elfáradt és a finom falatoktól eltelt csapat utolsó programként megpihenhetett Csíksomlyó Kegyetemplomában. A templom és környéke most csendes volt, csapatunk és egy-két zarándok kivételével csak a helyiek jártak-keltek az utcán. A látogató mégis szinte érzi a búcsú idején összegyűlő több százezres zarándoktömeg lelki jelenlétét. Mert Csíksomlyó erejét ez adja. A templom és a Madonna-szobor megtekintésén túl módunk volt megnézni a kolostor udvarát is.

Nem az udvariasság, hanem az őszinte elismerés mondatta velünk a köszönetet, amikor elbúcsúztunk vendéglátóinktól. A Kedves Olvasónak meg csak annyit mondhatunk: ha még nem jártak Csíkbán-Gyimesben, tegyék meg, mert érdemes és kell.

Gerely Ferenc
Kép: **Für Tamás**

Megmásztuk az Egyes-kőt!

Izzadunk. Hosszan elnyúló libasorban kaptunk felfelé az árnyas, ám mégsem hűvös fenyvesben. Fülledt, páras a levegő. Talán még a hegy is izzad. De az erdő biztosan.

Március végén, a vándorgyűlésre jelentkezéskor, még jó ötletnek tűnt, hogy a majdnem ezer kilométeres zsigabasztó buszozás után, a bőséges étkezések és baráti italozások közé beiktassunk egy kis testmozgást is. „Közepesen nehéz” – így jellemezték a szervezők a túrát. Persze nem mindegy, hogy kinek: egy síkvidéki erdésznek, netán irodai szakembernek, vagy egy naponta a Hagymás-hegységet járó, medvékhez és egyéb veszedelmekhez edződött szívós székelynek.

Elszégyellem magam. Itt panaszkodom a fülledt idő miatt, miközben a viharverten is csodálatos Erdélyország szívében járok, ahol a helyiek ezer esztendeje tűrik konok kitartással a történelem csapásait. Még egy óra sem telt el azóta, hogy a „Mádéfalvi veszedelem” emlékoszlopánál meghatottan énekelte a székely himnuszt kb. százhusz fős csapatunk. Az 1764-es vérengzés óta is sokat láttak itt a környező hegyek.

„Ami nem öl meg, az megerősít” – jut eszembe, mondom is lassulófélben lévő társaimnak, aztán megújult erővel lépdelek tovább az emelkedőn. Mindenkinél eljön a holtpon, aminél rosszabb már nem lehet. Amikor már nem számít, hogy minden lépésnél a combodhoz tapad a nadrág, amikor a hátadon már teljesen átázott az ing vagy a póló, amikor már nem veszed a fáradságot, hogy letöröld a homlokodról összegyűlő és az orrodon végiggördülve lecsöpögni készülő verítéket.

A „minden mindegy” pontján túl lassanként megváltozik a szemléleted. Eszedbe jut, hogy micsoda kiváló méregtelenítő kúra a kiadós izzadás – mások fizetnek azért, hogy szaunába járjanak, te pedig ajándékba kapod, ingyen, mint kiegészítő „szolgáltatást”. Ezen a ponton rájössz arra is, hogy semmi ér-

telme tovább a táskádban cipelni az indulásnál kapott, előrelátóan későbbre tartogatott második doboz sörödet. Felbontod, és egy árnyalattal máris szebb lett a világ...

Lassan ritkulnak a fák, s oldalról – mint egy életre kelt *Wass Albert* regényben – újra meg újra megnyílik előttünk a tér, és kibontakozik a szelíden, zölden hullámzó táj. Lágy szellő kél, hűsen végigsimítja arcunkat, s a még mindig előttünk magasodó hegytető felől (szinte úgy tűnik: az égből) egy ünnepi zenekar hangfoszlányai köszöntenek bennünket. *Várnak ránk!*

Iványi Ákos; Kép: Mőcsényi Miklós

A Prahova völgyében — Szinája, Poszáda

Terepi programunk első állomásaként a Déli-Kárpátok egyik gyöngyszemét, a szinájai Peles kastélyt tekintettük meg, mely Románia legszebb királyi rezidenciája. A kastélytól nyugatra a Bucsecs-hegység hatalmas vonulatai magasodnak, körülötte pedig végláthatatlan erdők varázsolnak még mesebellebb hangulatot az impozáns épületegyüttesnek.

A kastély tekintélyes és gyönyörű parkjának köszönhetően távolinak tűnik a civilizáció, egyáltalán nem is érzékelhető a palota szomszédságában elterülő frekventált üdülőváros, Szinája közelsége.

Balázs Károly idegenvezetőnk kíséretében belülről is megcsodálhattuk a királyi palotát. A belső terek, termek fa és márvány díszítéseinek kialakítása, a legapróbb részletek kidolgozottsága, mind-mind a kastély kifinomult pompáját és művészi gazdagságát hirdeti.

Az itt létrehozott áramfejlesztő telepnek köszönhetően a több mint 3 ezer m² területű kastély volt Európa első, teljes mértékben árammal megvilágított kastélya. A palota jelenleg I. Mihály román király és családja tulajdonában van, akik azonban hozzájárultak ahhoz, hogy az épület múzeumi célokat szolgáljon.

Egy rövid szabadprogramot követően aztán tovább utaztunk délnek, Poszádára. Szakmai programként a poszádai Vadászmuzeum révén betekintést nyerhettünk a Kárpátok és a Duna-delta élővilágába. A folyami kövekből hagyományos román hegyi építészeti módon létesített épület egykoron királyi rezidenciaként működött. Majd állami kézre kerülését követően alakították ki benne a Kárpáti Vadászmuzeumot. Különösen gazdag, több mint 2000 darabos trófea gyűjtemé-

nye méltán váltja ki az érdeklődők elismerését. Az épületben szemügyre vehettük a Kárpátok kiemelkedő minőségű trófeáit, többek között zerge, szarvas, vadkanagyar trófeákat, valamint medve koponyákat és medvebőröket, köztük pár világrekordert is.

Causescu számos trófeája is részét képezi a gyűjteménynek. A kiállításon értékes vadászattörténettel kapcsolatos tárgyak és különleges vadászfegyverek is megtekinthetők voltak.

Végezetül rendkívül érdekes volt a medvepopuláció számának alakulása és annak, valamint egyéb szakmai kérdések megvitatása a helybéli kollégák tapasztalatai alapján.

A múzeum megtekintése után, bár némi jégeső kíséretében, de annál felhőtlenebb baráti beszélgetés közben fogasztottuk el ebédünket egy helyi vendéglátó egységben.

Nagy-Khell Melinda

A Csomád csodáitól Gábor Áron sírjáig

A program első állomásaként felkeresett Szent Anna-tó és a Mohos-láp Európa-szerte ismert természeti ritkaság. A Szent Anna-tó Délkelet-Európa egyetlen épségben megmaradt vulkáni krátertava. A Csomád-hegycsoporthoz tartozó Nagy-Csomád kráterének egyikében alakult ki, 950 méter tengerszint feletti magasságban. A másik kráterben a Mohos-tőzegláp található. A majdnem szabályos kör alakú tó 22 hektár kiterjedésű, 1737 méter kerületű és átlagban 4 méter mélységű. Forrása nincs, vizének utánpótlásáról a környező hegyek tavaszi hóolvadása gondoskodik. A tó mellett fekszik a Szent Anna-kápolna, ahol minden évben Anna-napi búcsút rendeznek.

A Mohos-tőzegláp hajdani kiterjedt víztükre a négyszerese volt a Szent Anna-tó felületének. A Mohos-tó évezredek óta egyre apadt, és lassan elmozsárosodott, igazi magashegyi felláppá változva. A tőzeg az évezredek során elhalt tőzegmohák tömkelegéből halmozódott fel. A tőzegláp területén számos nyílt vízfelület (tőszem) és különböző növényritkaságok is találhatóak.

A következő terepi állomáshoz már hegyemenetben kellett kapaszkodni. A torjai Búdös-barlang Európa legnagyobb kénhidrogénes mofettája, ahonnan naponta mintegy 6000 m³ majdnem tiszta szén-dioxid kerül a levegőbe. A Búdös-hegy vulkanikus tömegében több kisebb-nagyobb gázt eregető kőfülkét, bemélyedést, barlangot találunk még, amelyeket többnyire emberkéz alkotott, s melyek régen kénbányaként működtek. A Jókai által „pokol tornácának” nevezett torjai Búdös-barlang 1052 méter magasságban, bükkfák, fenyők, nyírek alkotta erdőszeg közepette található. A 14 méter hosszú üreg nem természetes módon jött létre, hanem egy régi kénbánya felhagyott támaja.

A természeti látnivalók után Eresztevény református templomának kertjébe érkeztek a résztvevők, ahol *Gábor Áron* sírja található. Gábor Áron a háromszéki önvédelmi erők és az orosz cár csapatai közötti tűzérségi összecsapásban vesztette életét. 1849. július 2-án halt hősi halált a kőkösi híd védelmében. A székely őrnagy híres ágyúöntőként és a forradalom ügyéért életét áldozó hős tüzértisztként él népe emlékezetében. A túra résztvevői koszorúzással tisztelgették Gábor Áron síremlékénél.

Szerkesztette: **Nagy László**

Fotó: **Makra Zsuzsanna**